

Kronikk: Løsningen på kraftkrisa finnes i industrien – dersom vi trekker i lag.

Se for deg at alle boliger i Levanger varmes opp av varme fra industrien. Dette er potensialet om man bygger ut fjernvarme fra den allerede pågående industrielle produksjonen til Norske Skog Skogn og andre aktører i regionen. 10.000 husstander og offentlige bygg får hele sitt oppvarmingsbehov dekket. Elektrisk kraft frigjøres samtidig for annen bruk.

Og hva med et helt eget nettselskap i industriparken? Kanskje mener noen at det er et luftslott at alle bedriftene i Verdal Industripark – Norges tredje største industripark – går sammen og danner et eget nettselskap på Ørin, slik som næringsparkene på Fiborgtangen, Herøya og Mo i Rana allerede har. Det framtidige kraftbehovet for hele parken ville blitt dekket i framtida, i tillegg til raskere tilkobling og mer effektiv utnyttelse av det eksisterende potensialet i parken.

Vi sier «hvorfor ikke?» Vi må tørre å tenke større og spenstigere tanker, for der ligger løsningene. Industrien tør, men vi er avhengige av å få med hele samfunnet.

Scenariene er ikke fiksjon. Kloke tanker er tenkt, utredninger er gjort og noen ideer både vurdert og forkastet; Vi tror løsningene finnes, men vi vet at de ikke nødvendigvis er enkle. Det er et langt lerret som må blekes før reell og vesentlig kraftinnovasjon blir en realitet. Det krever investeringsvilje og det krever vidsynthet fra besluttsende myndigheter.

I dag havner mange ideer og vyer i kategorien «hypotetiske tankeøvelser». Dersom lokalpolitikere, beslutningsmyndigheter, virkemiddelapparat og næringsliv tør å tenke store tanker sammen, kan mye kategoriseres under «gjennomførbare prosjekt».

Konsekvensen av mangel på investeringsvilje vil på den annen side være enorme verditap.

På initiativ fra industrien har Innherred Næringsforening samlet seks nøkkelbedrifter som representative markører for hele næringslivet i regionen: Franzefoss Minerals (inkludert NorFraKalk og VerdalsKalk), Aker Solutions, Norske Skog Skogn, Tine Meierier, Normilk og Inntre Kjeldstad. Vi kunne inkludert mange flere, for næringslivet i Midt-Norge formelig bugner av relevante bedrifter. Vi har valgt å bruke akkurat disse seks som markører av to grunner: De er alle drivere i den lokale økonomien, samtidig med at de til sammen må møte store kraftbehov for å kunne utnytte sitt fulle potensiale.

Både som vesentlige næringsaktører individuelt, og som enormt viktige bidragsyttere til samfunnsøkonomien i hele Midt-Norge, kan de samtidig tilby løsninger.

Til sammen sysselsetter de seks bedriftene drøye 2500 ansatte per i dag. Et typisk anslag er at hver industriarbeidsplass genererer omtrent 2 ringvirkningsarbeidsplasser per ansatt. I det perspektivet snakker vi om en sysselsettingseffekt på godt over 7000 mennesker.

Som eksempel har vi sett på NorFraKalk (NFK), for en hypotetisk konkretisering. Dersom NFK alene får oppfylt sine kraftbehov, kan de sysselsette opp mot 40 mennesker mer enn i dag, hvilket medfører en ringvirkningseffekt på ytterligere 80 mennesker, samt en økning på verdiskapingen med opp mot 400 millioner kroner årlig.

Skulle de derimot ikke få oppfylt kraftbehova, kan de se på 300 millioner kroner i tapt omsetning og et sysselsettingstap på minst 30 personer.

Gjør man samme øvelse for alle markørene, og legger til resten av næringslivet i regionen, blir det snakk om et overveldende potensiale.

Næringslivet melder ett unisont budskap: Til tross for en rekke tiltak iverksatt av industrien selv, representerer kraftmangelen en vesentlig trussel mot utvikling og nyskaping.

Fjernvarmeanlegget til Innre Kjelstad, som forsyner både Tine Meierier og Aker Solutions med verdifull energi, er eksempel på entreprenørskapet som foregår i industrien. På de siste ti åra har industrien gjennomført enøktiltak som har redusert strømbehovet med 10 -20 %. Fortsatt finnes det stort og realiserbart potensiale for lokale, alternative tiltak som kan frigjøre enda mer kraft. Dersom vi trekker bedre i lag.

Likevel er trusselen overhengende: En utvikling i samme retning som i dag, med stadig større kraftmangel, vil føre til store verditap. For bedriftene og for samfunnet.

Et enda nærmere samarbeid med vårt eget energiselskap, NTE, vil være en nøkkel i arbeidet fremover. NTE er allerede en svært verdifull samarbeidspartner for næringslivet, og kan bli helt avgjørende for regionen i søket etter nye løsninger. Stabilitet og forutsigbarhet i leveranse og pris har stor betydning for all fremdrift og nyskaping. Vi ønsker NTE i aller høyeste grad velkommen til bordet. Det forutsetter trolig en endring i kommunepolitikernes oppfatning av relasjonen til og eierskapet av NTE.

NTE må, også av eierne, sees som et verktøy i det grønne skiftet. Å lykkes med dette, vil gi et løft for industri og næringsliv som vil gi kommunene langt større økonomisk og samfunnsmessig gevinst enn kortsiktig utbyttepolitikk.

Det er viktig å ikke underkjenne det allerede eksisterende kraftunderskuddet. Det er ingen tegn i tiden som tyder på at grafen er i ferd med å snu. Landsdelen er uforberedt på klimaomstillingen og industrisatsingen som kommer. Vi trenger et taktskifte i utbygging av fornybar kraft og nett. Det slås ugjenkallelig fast i LO og NHOs regionale rapport fra 2023 for Trøndelag, laget i forbindelse med prosjektet Kraftløftet. Rapporten gir en urovekkende beskrivelse av nær fremtid.

Kraftunderskuddet i Trøndelag bekreftes også av Statnett. Forbruksveksten følges ikke opp av ny strømproduksjon og Statnett er tydelig på at ny produksjon er avgjørende for videreutvikling i regionen. Per i dag er det ikke plass på nettet for en rekke industriprosjekter i Midt-Norge. I underkant av 30 ulike industriprosjekter med et behov på til sammen 1400 MW står i kø og venter på å bli knyttet til strømmettet, ifølge Statnett.

I tillegg til at vi må ha økt kraftproduksjon og bedre utnyttelse av eksisterende energikilder, trenger vi et bedre regelverk for tildeling av kraft. Verdien av eksisterende næringsliv må verdsettes og prioriteres, og samfunnsnytte må løftes som tungtveiende kriterium.

Uten tilstrekkelig tilgang til elektrisk kraft, blir det ikke mulig for bedriftene å gjennomføre den grønne omstillingen som er nødvendig, noe som også kan medføre risiko for nedleggelse eller utflagging fra regionen. Med nok kraft har vi uante muligheter for vekst og utvikling. Med fortsatt kraftunderskudd sviner de hen og fremtidsutsiktene blir brått dystre.

Rapportene og framskrivningene er nok til å få det til å gå kaldt nedover ryggen på alle og enhver. Dersom vi ikke samtidig ser på de løsningene som industrien selv sitter på.

Næringslivet i regionen, med industrien i front, stiller oss villig til disposisjon for mulighetsstudier. Vi oppfordrer besluttede myndigheter og forskningsmiljø til å kjøre utredningsprosesser som virkelig kan tallfeste og avdekke de enorme gevinstene som finnes innenfor industrien. Innovasjon og lokale løsninger ligger innenfor rekkevidde, så lenge hele samfunnet trekker i lag.

Mvh

Innherred Næringsforening

Arbeidet bak denne kronikken ble igangsatt våren 2024, i samarbeid med de seks nevnte markørbedriftene: Franzefoss Minerals (inkludert NorFraKalk og VerdalsKalk), Aker Solutions, Norske Skog Skogn, Tine Meierier, Normilk og Inntre Kjeldstad.

Som et ledd i arbeidet er det også sendt en oversikt over konkrete utfordringer og muligheter for kraftutvikling i regionen, til våre politikere og besluttede myndigheter.